

Nr 4

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan, m. m.; given Stockholms slott den 7 december 1962.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Eric Holmqvist

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 december 1962.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Holmqvist, anmäler framställningar om befrielse från betalningsskyldighet till kronan samt anför följande.

1:o

Genom beslut den 6 mars 1958 beviljade lantbruksnämnden i Göteborgs och Bohus län statlig garanti för ett jordbruksegnahemslån på 24 000 kr. och ett driftslån på 14 000 kr. till Uno Andersson, Nöddö, Skee, under villkor, bl. a., att Andersson som säkerhet för lånen lämnade inteckningar i, såvitt nu är i fråga, fastigheterna Hedängen Västra 1⁴ och Hedängen Östra 2² i Skee socken liggande inom ett intecknat kapitalbelopp av 57 800 resp. 71 800 kr.

I skrivelse, som lantbruksstyrelsen med utlåtande den 26 oktober 1962 överlämnat till Kungl. Maj:t, föreslår lantbruksnämnden i Göteborgs och Bohus län, att de förut nämnda inteckningarna, vilka sedermera meddelats i berörda egendom, får dödas såvitt de besväras tre särskilda områden, som tillhör resp. målaren Karl Hansson, konservfabriksarbeterskan Beda Ottosson och stenarbetaren Axel Bolin Steen, alla i Skee. Av handlingarna i ärendet inhämtas följande.

Sedan Andersson i juni 1961 försatts i konkurs, anhöll konkursförvaltaren om försäljning av bl. a. Hedängen Västra 1⁴ och Hedängen Östra 2² i den ordning utsökningslagen stadgar. Vid exekutiv auktion på egendomen den 28

november 1961 inropade lantbruksnämnden densamma för att skydda statsverkets fordringar i anledning av lånegarantierna. Statsverket torde emellertid ändå komma att åsamkas en jämförelsevis stor förlust till följd av garantierna.

Förutnämnda markområden har alltsedan tiden omkring sekelskiftet med nyttjanderätt innehafts av Hansson, Beda Ottosson och Bolin Steen eller deras anhöriga, som även ägt boningshus på områdena. Vid utredning i samband med den exekutiva auktionen framkom, att nyssnämnda personer enligt köpebrev, som utfärdats av Andersson och hans hustru den 14 november 1959, köpt ifrågavarande områden, vilka har en areal av resp. 0,2718, 0,1465 och 0,1170 ha, från gemensam mark till Hedängen Västra 1⁴ och Hedängen Östra 2². Varje område har förvärvats »fritt från inteckningar». Köpeskillingarna, som erlagts, utgjorde resp. 1 100, 500 och 1 100 kr. De av Hansson och Beda Ottosson förvärvade områdena har efter avstyckning fastställd den 22 juli 1960 erhållit registerbeteckningarna Hedängen 4¹ och 5¹. Lagfart på fastigheterna har meddelats dem den 17 augusti 1960. Trots utfästelsen i köpebrevet har inteckningarna i stamfastigheterna inte dödats, såvitt de besvära de avstyckade fastigheterna, varför dessa jämlikt bestämmelserna i inteckningsförordningen svarar för de inteckningsbelopp, som inte kunnat utgå ur köpeskillingen vid den exekutiva auktionen. Enligt företedda gravationsbevis kvarstår inteckningarna till säkerhet för Anderssons jordbruksegnahemslån och driftslån med 22 762 kr. 84 öre resp. 14 000 kr. i Hedängen 4¹ och 5¹. Det av Bolin Steen förvärvade området har jämte ett annat område, som tillhör honom, år 1959 avstyckats för sammanläggning till en fastighet. Fastställelse av avstyckningarna och förordnande om sammanläggning har emellertid inte kommit till stånd på grund av rådande inteckningsförhållanden. Det område, som Bolin Steen förvärvat, har sålunda ingått i den exekutiva försäljningen av stamfastigheterna.

Hansson och Beda Ottosson har i uppregade framställningar till lantbruksnämnden anhållit, att nämnden måtte avstå från sin inteckningssäkerhet såvitt den berör Hedängen 4¹ och 5¹. Bolin Steen har i skrivelse till lantbruksstyrelsen gjort en liknande framställning beträffande det av honom förvärvade området. Samtliga är äldre personer och befinner sig i små ekonomiska omständigheter.

Lantbruksnämnden uppger, att utredningen i samband med de förut nämnda avstyckningsförrättningarna ger vid handen, att Hansson, Beda Ottosson och Bolin Steen varit berättigade att inlösa områdena enligt bestämmelserna i den s. k. ensittarlagen av år 1925, i vilket fall de förvärvat områdena gravationsfria. Enligt nämnden skulle det allmänt anses stötande att låta deras markområden gå i betalning för den förlust statsverket lidit i anledning av garantierna för Anderssons lån.

Lantbruksstyrelsen anför, att den lantmätare, som handlagt avstyckningsförrättningarna, uppgett att anledningen till att områdena inte frånskilts stamfastigheterna enligt bestämmelserna i ensittarlagen var, att vederbörande inteckningshavare förklarat sig villiga att medverka till att inteckningarna i dessa fastigheter dödades, såvitt de besvärade områdena i fråga. Lantbruksstyrelsen finner det inte skäligt och billigt, att områdena tas i mät för förevarande fordringar på Andersson. Styrelsen hemställer i anledning härav, att ifrågavarande inteckningar får dödas i de Hansson och Beda Ottosson tillhöriga fastigheterna Hedängen 4¹ och 5¹ samt att det område,

som Bolin Steen köpt och som ingått i kronans förvärv vid den exekutiva auktionen, får avstås till honom utan ersättning.

Riksrevisionsverket har i utlåtande den 9 november 1962 förklarat, att ämbetsverket med hänsyn till de särskilda omständigheterna i ärendet inte vill framställa någon erinran mot bifall till lantbruksstyrelsens framställning.

Departementschefen

Inte heller jag har något att erinra mot bifall till lantbruksstyrelsens framställning. För vederlagsfri överlåtelse till Bolin Steen av det av honom förvärvade området är riksdagens medverkan erforderlig. Frågan om medgivande att döda förevarande inteckningar i fastigheterna Hedängen 4¹ och 5¹ torde ankomma på Kungl. Maj:ts prövning (prop. 1959: 148; JoU 30; rskr. 284). Jag ämnar ånyo anmäla denna fråga sedan riksdagen fattat beslut om överlåtelse av förenämnda område. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1963 års riksdag medge

att till Bolin Steen utan vederlag må överlåtas det område, som enligt vad förut sagts vid berörda köp förvärvats av honom från gemensam mark till fastigheterna Hedängen Västra 1⁴ och Hedängen Östra 2² i Skee socken.

2:o

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift, varöver domänstyrelsen och riksrevisionsverket avgett utlåtanden den 20 juli resp. den 14 september 1962, anholder advokaten Curt Carlström, Orsa, i egenskap av ombud för Anders Bernhard Hedén, Rot, och Henry Gotthard Nygren, Älvdalen, samt fyra andra personer och ett dödsbo, vilka jämte Hedén och Nygren har betalningsansvar i anledning av vissa i det följande närmare berörda borgensåtaganden, att Kungl. Maj:t måtte godta ett erbjudet belopp av 7 863 kr. såsom full betalning för en fordran av 29 300 kr. jämte räntor och lagsökningskostnad, som kronan har på Hedén och Nygren på grund av en av dem till domänstyrelsen lämnad borgensförbindelse för Älvdalens Sågverks AB med anledning av köp av virke från domänverket. Av handlingarna i ärendet inhämtas i huvudsak följande.

Köpeskillingen för ifrågavarande virke utgör 73 368 kr., varav bolaget inbetalat 44 068 kr. Bolaget har sedermera den 1 februari 1961 försatts i konkurs. Utdelningen på domänverkets fordran i konkursen beräknas enligt under hand erhållna uppgifter uppgå till omkring 6 000 kr. Sedan Hedén och Nygren lagsökts för den icke guldna delen av bolagets kapitalskuld jämte vissa räntor, har de enligt ett av Älvdals, Särna och Idre tingslags häradsrätt den 18 mars 1961 meddelat utslag förpliktats att till kronan utge 29 300 kr. jämte sex och en halv procent ränta på 73 368 kr. för tiden 15—16 augusti 1960 samt på 29 300 kr. från sistnämnda dag tills betalning sker. Tillika skall de såsom ersättning för lagsökningskostnaden till kronan utge 50 kr. Enligt upprättade förteckningar över Hedéns och Nygrens tillgångar uppgår deras behållna förmögenhet till sammanlagt omkring 50 000 kr. De har med utmättningsed betygat, att förteckningarna efter vissa mindre ändringar är riktiga.

I sin skrift anför Carlström, att Hedén och Nygren iklätt sig borgensför-

bindelser för tillhopa 1 070 000 kr. för nämnda bolag samt tre andra bolag, som ävenledes försatts i konkurs. Om kronans förevarande fordran utkrävs, synes följden bli att de jämte Carlströms övriga huvudmän, som även har betalningsansvar på grund av borgensförbindelser för de fyra bolagen, kommer att bli tvingade att avträda sin egendom till konkurs. Tillgångarna i bolagens konkurser har vid realisation inbringat 1,5 miljoner kr. och synes förslå till en genomsnittlig utdelning med ca tio procent för oprioriterade fordringsägare. Därest Hedén och Nygren försatts i konkurs, kommer de oprioriterade fordringsägarna i deras konkurser i första hand inte att erhålla högre utdelning än sammanlagt ca fem procent. Samtliga borgensmäns tillgångar uppgår till i runt tal 121 000 kr. men vid konkurs torde tillgångarnas realisationsvärde i vart fall understiga 100 000 kr. Hedén och Nygren har tillsammans med Carlströms övriga huvudmän möjlighet att erbjuda sistnämnda belopp såsom betalning för de skulder, som omfattas av utredningen i ärendet. Enligt uppgjort ackordsförslag skall kronan av ifrågavarande belopp i utdelning för sin fordran erhålla 7 863 kr., som kan utbetalas så snart Kungl. Maj:ts godkännande av ackordsförslaget föreligger. Övriga fordringsägare har för sin del godkänt detsamma.

Domänstyrelsen förordar, att såsom full likvid för kronans ifrågavarande fordran hos Hedén och Nygren måtte godtas det erbjudna beloppet av 7 863 kr. att erläggas så snart Kungl. Maj:ts beslut i ärendet föreligger. Styrelsen framhåller, att utredningen rörande Hedéns och Nygrens ekonomiska ställning visar, att kronans sammanlagda utdelning, därest de försätts i konkurs, måste antas komma att väsentligt understiga det erbjudna beloppet.

Riksrevisionsverket har inte något att erinra mot bifall till domänstyrelsens framställning.

Departementschefen

I likhet med de myndigheter, som yttrat sig i ärendet, finner jag det föreliggande ackordsförslaget böra godtas. Riksdagens medgivande härtill bör inhämtas. Det belopp av 7 863 kr., som enligt förslaget skall utges till kronan, bör erläggas på sätt domänstyrelsen förordat. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1963 års riksdag medge

att befrielse från vidare betalningsskyldighet till kronan i anledning av förut nämnda virkesköp må medges Hedén och Nygren, därest ett belopp av 7 863 kr. erläggs till kronan.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnar Eklund